

DIAPRIIDAE (*Hymenoptera: Proctotrupoidea*) VAN DE BEEGDERHEIDE

P. Thomas, L.T.M.-weg 26, 6412 BP Heerlen

Diapriidae of neuswespen horen vanuit systematisch oogpunt thuis in de buitengewoon soortenrijke *Parasitica*, de orde van de Vliesvleugeligen of Wespachtigen waarbinnen de parasitaire soorten zijn verenigd. Ze vormen een grote, wereldwijd voorkomende familie waarin vier onderfamilies worden onderscheiden. Eén daarvan is beperkt tot het zuidelijk halfrond; de andere drie zijn vertegenwoordigd in Europa. Een schatting van soortenaantallen is voorlopig door gebrek aan onderzoek een slag in de lucht. Alleen de Britse fauna is goed onderzocht; daar komen circa 300 soorten voor. VAN ACHTERBERG (1982) schat het aantal Nederlandse soorten eveneens op 300, zich daarbij baserend op het Britse getal. Het weinige onderzoek dat in Nederland gedaan is lijkt dat te bevestigen (THOMAS, *in prep.*). Het zijn kleine, veelal glanzend zwarte wespen met gereduceerde vleugeladering; sommige zijn vleugelloos. De karakteristieke antennes zitten ingeplant op een meer of minder uitstekend 'neusje'. Zie figuur 1 voor een representatief voorbeeld.

Een beschrijving van de levenscyclus kan niet meer zijn dan grove generalisatie. Het aantal soorten is hoog, vele zijn zeer gewoon en echt klein (zoals bijvoorbeeld *Mymaridae*) zijn ze niet. Bovendien is er een recente revisie (NIXON, 1957, 1980) met bruikbare tabellen. Het is dan ook opmerkelijk hoe weinig er over de biologie en de faunistiek bekend is.

Diapriidae ontwikkelen zich parasitair, soms hyperparasitair, meestal op vliegelarven. Oude vermeldingen van kever- of vlinderlarven als gastheer worden tegenwoordig in twijfel getrokken.

Ovipositie vindt plaats in de vliegelarve of in de vliegpop.

Ismarinae vormen de kleinste subfamilie. Toch is daarvan relatief nog het meeste bekend. De wijfjes hiervan leggen hun ei hyperparasitair in een larve van een tangwesp (*Dryinidae*, *Hymenoptera*), welke op haar beurt parasiteert op larven van schuimbeestjes en

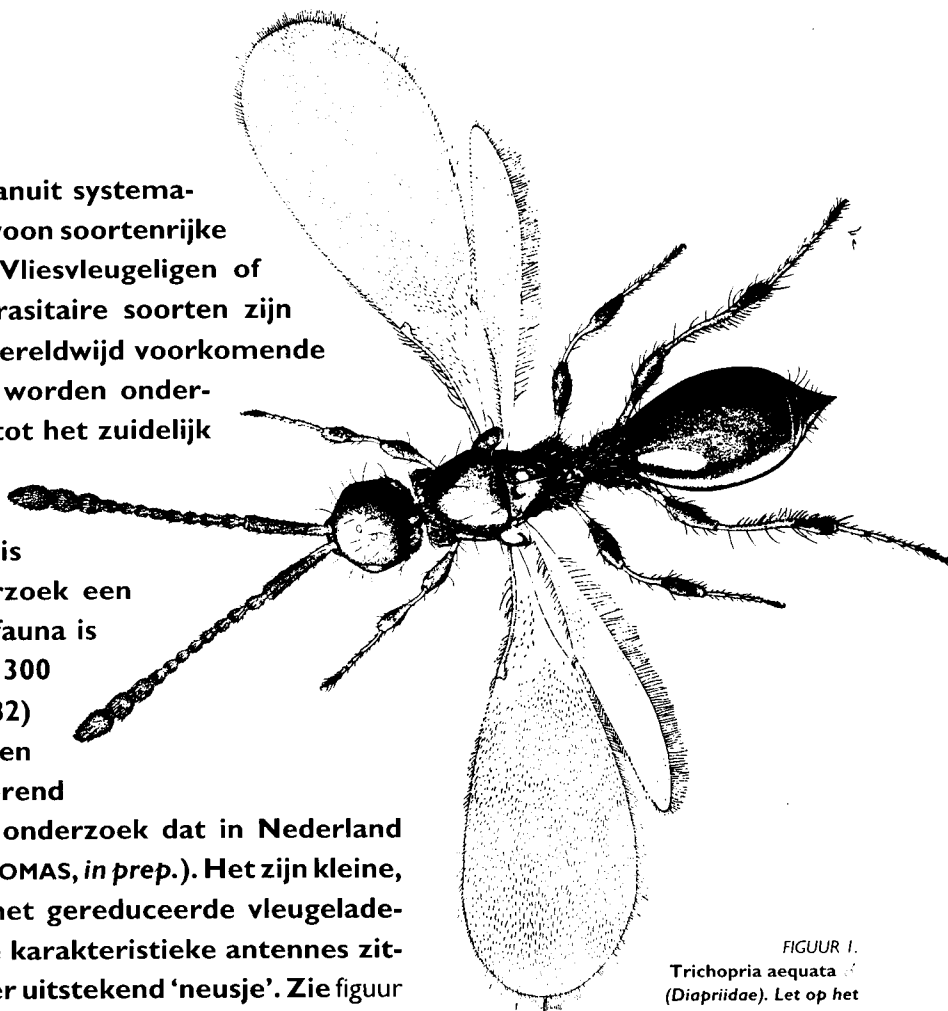
hun verwanten (*Hymenoptera: Cercopidae, Cica-dellidae*, en andere).

Diapriinae schijnen te zijn gespecialiseerd op cyclorraphe vliegenfamilies zoals *Chloropidae* (halmvliegen), *Tephritidae* (boorvliegen), *Muscidae* (kamervliegen), *Calliphoridae*

(vleesvliegen) en *Sarcophagidae* (dambordvliegen). Ook op *Tachinidae* (sluipvliegen) komen ze voor; dan is er dus sprake van hyperparasitisme, aangezien deze zich zelf parasitair voortplanten. De aantallen individuen per gastheerlarve kunnen hoog zijn: 30 à 40 is gewoon, maar een aantal van 294 wordt ook genoemd.

Sommige **Diapriinae** bootsen mieren na of leven anderszins in mierennesten. Of ze parasiteren op de mieren dan wel op andere mierengasten is nog niet duidelijk.

Belytinae worden meestal gekweekt uit larven van vliegen uit de families *Mycetophilidae* (paddestoelmuggen) en *Sciaridae*, maar ook

FIGUUR 1.
Trichopria aequata
(*Diapriidae*). Let op het
'neusje'. Ontleend aan
Morgan in GAULD &
BOLTON, 1988.

Familie Diapriidae**Subfamilie Ismarinae**

- *Ismarus halidayi* Förster, 1850

Frankeven, 12-20.v.1995, 4 ♂, 2 ♀

Subfamilie Diapriinae

- *Aneurhynchus galesiformis* Westwood, 1832
- *Aneurhynchus gracilicornis* Wall, 1971
- *Aneurhynchus longicornis* Thomson, 1858
- *Basalys scotica* (Kieffer, 1911)

Frankeven, 26-31.vii.1995, 1 ♀

Frankeven, 21-31.v.1995, 1 ♂

Frankeven, 1-10.vi.1996, 1 ♀

Frankeven, 26-31.vii.1995, 1 ♂

idem, 15-23.ix.1995, 1 ♂

- *Psilus cornutus* Panzer, 1801

Frankeven, 11-20.vi.1995, 1 ♂

- *Trichopria aequata* (Thomson, 1858)

Frankeven, 21.viii-15.ix.1995, 1 ♂

Subfamilie Belytinae

- *Acanosema clavata* (Kieffer, 1908)
- *Aclista elevata* (Thomson, 1858)
- *Aclista rufopetiolata* (Nees, 1834)
- *Aclista soror* (Kieffer, 1909)
- *Diphora westwoodi* Förster, 1856
- *Oxylabis thomsoni* Kieffer, 1916

Frankeven, 11-20.vi.1995, 1 ♂

Frankeven, 12.v-10.vi.1995, 3 ♂

Frankeven, 1.vi-31.vii.1995, 2 ♂

Frankeven, 1.vii-15.ix.1995, 3 ♀

Frankeven, 21-30.vi.1995, 1 ♂

Frankeven, 2.v-31.vii.1995, 6 ♂

idem, 21.viii-15.ix.1995, 1 ♀

- *Psilomma dubia* Kieffer, 1908

Frankeven, 1-10.vii.1995, 1 ♂

- *Zygota soluta* (Kieffer, 1907)

Frankeven, 11-20.viii.1995, 1 ♂

Sepsidae (wappervliegen) worden genoemd. Vele vertegenwoordigers van deze vliegen-families zijn geassocieerd met paddestoelen en vochtig strooisel.

METHODE

Voor wat betreft het ontwerp en gebruik van de Malaiseval wordt verwezen naar een voorgaand artikel over *Proctotrupidae* (THOMAS, 1996). Ook met betrekking tot de behandeling van het verzamelde materiaal zie men aldaar.

MATERIAAL

Net als bij het eerder beschreven onderzoek naar de *Proctotrupidae* is ook voor deze fami-

lie uitsluitend gebruik gemaakt van materiaal verzameld met de Malaiseval (men zie dus THOMAS, l.c.). Een aanzienlijk aantal *Diapriidae* is echter vleugeleloos en zal dus slechts zeer sporadisch in de vangpot belanden. Deze beesten, die hun biotoop vinden in strooisel of bijvoorbeeld aan de basis van graszoden, maar in ieder geval laag bij de grond, moeten op andere manieren worden opgespoord. Ingegraven potjes, maar beter nog het zeven van bodemmateriaal, zijn de enige echt geschikte methoden. Dat is vooralsnog niet toegepast.

Voor determinatie werd gebruik gemaakt van de handboeken van Nixon (NIXON, 1957 1980). Ondanks de kwaliteit daarvan bleef een aanzienlijk deel van het verzamelde materiaal ongedetermineerd. Ten dele ligt dat aan gebrek aan vergelijkingsmateriaal en aan het beperkte denkraam van auteur dezes, maar ook zal na meer studie blijken dat een deel van het materiaal nog onbeschreven is.

Alle materiaal werd verzameld in 1995 met een Malaiseval, welke was opgesteld nabij het Frankeven. Het is opgeborgen in de collectie van de auteur.

Over het voorkomen van de aangetroffen soorten in Nederland is vrijwel niets bekend; alle genoemde soorten worden hier voor het eerst uit Nederland vermeld.

RESULTAAT

Daar er geen recente literatuur bestaat over de faunistiek van de soorten uit deze familie in Nederland, zijn verdergaande conclusies dan de algemene constatering dat ze hier voorkomen niet mogelijk; alle genoemde soorten zijn nieuw voor onze fauna.

SUMMARY

The author reports observations of fifteen species of *Diapriidae* (Hymenoptera) in the Beegderheide area. This is the first report on these species from the Netherlands. Voucher specimens are retained in the author's collection.

LITERATUUR

- ACHTERBERG, C. VAN, 1982. Familietabel van de Hymenoptera in Noordwest-Europa. Wetenschappelijke Mededelingen, Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging 152: 1-27.
- GAULD, I. & B. BOLTON, 1988. The Hymenoptera. British Museum, Londen.
- NIXON, G.E.J., 1957. Hymenoptera Proctotrupoidea. Diapriidae, subfamily Belytinae. Handbooks for the Identification of British Insects vol. 8, part III (di): 1-107.
- NIXON, G.E.J., 1980. Hymenoptera Proctotrupoidea. Diapriidae, subfamily Diapriinae. Handbooks for the Identification of British Insects vol. 8, Part III (di): 1-55.
- THOMAS, P.L.L., 1996. *Proctotrupidae* van de Beegderheide. Natuurhistorisch Maandblad 85: 217-218.